

OMT programa, ECB paskelbta 2012 m. rugsėjo mėn., yra suderinama su Sąjungos teise

Šia vyriausybės obligacijų pirkimo antrinėse rinkose programa neviršijami ECB įgaliojimai, susiję su pinigų politika, ir nepažeidžiamas valstybių narių piniginio finansavimo draudimas

2012 m. rugsėjo 6 d. pranešime spaudai Europos Centrinis Bankas (ECB) paskelbė priėmęs tam tikrus sprendimus dėl programos¹, pagal kurią Europos centrinių bankų sistemai (ECBS) leidžiama įsigyti antrinėse rinkose² euro zonos valstybių narių vyriausybės obligacijų, jei įvykdytos tam tikros sąlygos. Šia programa, kuri paprastai vadinama „OMT programa“, siekiama pašalinti pinigų politikos perdavimo mechanizmo trikdžius, kurių atsiranda dėl ypatingos su tam tikromis valstybių narių išleistomis vyriausybės obligacijomis susijusios situacijos, ir išsaugoti pinigų politikos vientisumą.

Iš tiesų ECB konstatavo, kad skirtingų euro zonos valstybių vyriausybės obligacijų palūkanų norma tuo metu buvo labai nestabili ir stipriai svyravo. ECB teigimu, šiuos svyravimus lėmė ne tik šių valstybių makroekonomikos skirtumai, bet iš dalies jie buvo siejami su tam tikrų valstybių narių išleistų obligacijų per didelių rizikos priedų, skirtų kompensuoti euro zonos susiskaldymo riziką, reikalavimu. Remiantis ECB analize, šią ypatingą situaciją labai destabilizavo ECBS pinigų politikos perdavimo mechanizmas, kuris lėmė bankų refinansavimo sąlygų ir kredito kainos išskaidymą, o tai labai apribojo ECBS signalų poveikį ekonomikai didelėje euro zonos dalyje.

ECB tvirtina³, kad vien šios programos paskelbimo pakako siekiamam tikslui įgyvendinti, t. y. atstatyti pinigų politikos perdavimo mechanizmą ir šios politikos vientisumą. Praėjus daugiau nei dvejiems metams po šios programos paskelbimo, ji dar nebuvo įgyvendinta.

Bundesverfassungsgericht (Federalinis konstitucinis teismas, Vokietija) gavo kelis konstitucinius skundus⁴ dėl *Deutsche Bundesbank* (Vokietijos federalinis bankas) pagalbos įgyvendinant OMT programą ir dėl galimo federalinės vyriausybės bei federalinio parlamento žemutinių rūmų (*Bundestag*) neveikimo šios programos atžvilgiu. Šalys, pateikusios šiuos skundus, tvirtina, kad OMT programa, viena vertus, nepriskirtina ECB įgaliojimams ir pažeidžia euro zonos valstybių narių piniginio finansavimo draudimą ir, antra vertus, pažeidžia Vokietijos konstitucijoje (*Grundgesetz*) įtvirtintą demokratijos principą ir dėl to kelia pavojų Vokietijos konstituciniam savitumui.

Bundesverfassungsgericht klausia Teisingumo Teismo, ar pagal Sąjungos sutartis leidžiama ECBS priimti tokią programą kaip OMT programa. Jam, be kita ko, kyla abejonių dėl to, ar ši programa

¹ 2012 m. rugsėjo 6 d. Europos Centrinio Banko valdančiosios tarybos „sprendimai“ dėl tam tikrų Eurosistemos piniginių sandorių antrinėse vyriausybės vertybinių popierių rinkose techninių kriterijų.

² T. y. ne tiesiogiai iš atitinkamų valstybių narių valdžios institucijų ir organų, bet netiesiogiai iš subjektų, kurie jas įsigijo anksčiau pirminėje rinkoje.

³ Šis teiginys nebuvo ginčijamas Teisingumo Teisme.

⁴ Šiuos skundus pateikė kelios fizinių asmenų grupės, iš kurių viena palaikoma 11 000 pasirašiusių asmenų. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nagrinėja *Fraktion DIE LINKE im Deutschen Bundestag* (Parlamentinė grupė *DIE LINKE* federalinio parlamento žemuosiuose rūmuose) inicijuotą ginčą tarp konstitucijoje numatytų institucijų.

priskirtina ECBS įgaliojimams, apibrėžtiems Sąjungos sutartyse, ir dėl to, ar ji suderinama su valstybių narių piniginio finansavimo draudimu.

Savo šios dienos sprendimu Teisingumo Teismas atsako, kad Sąjungos sutartimis⁵ leidžiama ECBS priimti tokią programą kaip OMT programa.

Dėl ECBS įgaliojimų

Teisingumo Teismas primena ECBS įgaliojimus apibrėžti ir įgyvendinti pinigų politiką (kuriai Sąjunga turi išimtinę kompetenciją euro zonos valstybių narių atžvilgiu) ir pažymi, kad pagal kompetencijos priskyrimo principą ECBS negali pagrįstai priimti ir įgyvendinti programos, kuri pirminėje teisėje priskirtina pinigų politikos sričiai. Siekiant užtikrinti šio principo laikymąsi, ECBS aktams tam tikromis Sutartyje numatytais sąlygomis taikoma Teisingumo Teismo kontrolė.

Jis konstatuoja, kad **OMT programa**, atsižvelgiant į jos tikslus ir priemones jiems pasiekti, **priskirtina pinigų politikai, taigi ir ECBS įgaliojimams**.

Viena vertus, siekdama išsaugoti pinigų politikos vientisumą, OMT programa prisideda prie šios politikos tikslų įgyvendinimo, nes ji, remiantis Sąjungos sutartimis, turi būti „viena“.

Kita vertus, numatydamą išsaugoti tinkamą pinigų politikos perdavimą, minėta programa apsaugo šios programos vientisumą ir prisideda prie jos **pagrindinio tikslo – kainų stabilumo palaikymo**.

Iš tiesų ECBS tinkamumas daryti įtaką kainoms savo pinigų politikos sprendimais didele dalimi priklauso nuo signalų, kuriuos ji siunčia pinigų rinkoje, perdavimo įvairiems ekonomikos sektoriams. Todėl blogas pinigų politikos perdavimo mechanizmo veikimas gali padaryti neveiksmingus ECBS sprendimus euro zonoje ir dėl to pažeisti pinigų politikos vientisumą. Be to, kadangi blogas perdavimo mechanizmo veikimas pablogina ECBS priimtų priemonių veiksmingumą, tai neišvengiamai turi įtakos jo galėjimui užtikrinti kainų stabilumą. Tai, kad OMT programa galbūt gali prisidėti prie euro zonos stabilumo (kurį lemia ekonomikos politika), negali paneigti šios analizės. Iš tiesų pinigų politikos priemonė negali būti prilyginta ekonomikos politikos priemonei vien dėl to, kad ji gali turėti netiesioginių pasekmių euro zonos stabilumui.

Kalbėdamas apie OMT programoje numatytas priemones, t. y. vyriausybės obligacijų pirkimą antrinėse rinkose, Teisingumo Teismas pažymi, kad tai yra viena iš pinigų politikos priemonių, numatytų Sąjungos sutartyse, kuri leidžia ECB ir nacionaliniams centriniams bankams dalyvauti kapitalo rinkose perkant ir parduodant vertybinius popierius eurai.

Konkrečios OMT programos ypatybės neleidžia tvirtinti, kad OMT programa prilyginama ekonomikos politikos priemonei. Kalbant, be kita ko, apie tai, kad OMT programos įgyvendinimas siejamas su atitinkamų valstybių narių Europos finansinio stabilumo fondo (EFSF) ar Europos stabilumo mechanizmo (ESM) makroekonominio pritaikymo programų laikymusi, žinoma nėra atmetama galimybė, kad ši ypatybė turi netiesioginės įtakos tam tikrų ekonomikos politikos tikslų įgyvendinimui. Tačiau toks netiesioginis poveikis nereiškia, kad OMT programa turi būti laikoma ekonomikos politikos priemone, nes iš Sąjungos sutarčių išplaukia, kad, nepažeidžiant kainų stabilumo tikslo, ECBS prisideda prie bendros Sąjungos ekonomikos politikos.

Teisingumo Teismo teigimu, **OMT programa nepažeidžiamas ir proporcingumo principas**.

Pirma, esant tokioms ekonomikos sąlygoms, kokias nurodė ECB 2012 m. rugsėjo 6 d., ECBS galėjo pagrįstai manyti, kad OMT programa yra tinkama prisidėti prie ECBS siekiamų tikslų įgyvendinimo, taigi ir kainų stabilumo palaikymo.

Antra, šia programa, atsižvelgiant į numatytas galimo jos įgyvendinimo sąlygas, visų pirma jos griežtą priklausymą nuo siekiamų tikslų ir ribojimą tam tikromis valstybių narių išleistomis

⁵ Konkrečiau SESV 119 straipsnis, 123 straipsnio 1 dalis ir 127 straipsnio 1 ir 2 dalys bei Protokolo Nr. 4 dėl Europos centrinių bankų sistemos ir Europos Centrinio Banko statuto 17–24 straipsniai. (rezoliucinė dalis)

obligacijomis, atrinktomis remiantis konkrečiais su šiais tikslais susijusiais kriterijais, akivaizdžiai neviršijama tai, kas būtina šiems tikslams įgyvendinti.

Trečia, ECBS subalansavo skirtingus nagrinėjamus kriterijus taip, kad ją įgyvenant būtų veiksmingai išvengta nepatogumų, akivaizdžiai neproporcingų OMT programa siekiamiems tikslams.

Dėl valstybių narių piniginių finansavimo draudimo

Teisingumo Teismas konstatuoja, jog šis draudimas neprieštarauja, kad ECBS priimtų tokią programą kaip OMT programa ir ją įgyvendintų sąlygomis, kurios nesuteikia ECBS įsikišimui poveikio, lygiaverčio vyriausybės obligacijų tiesioginiam įsigijimui iš valstybių narių valdžios institucijų ir organų.

Teisingumo Teismo teigimu, nors Sąjungos sutartimis draudžiama bet kokia ECBS finansinė pagalba valstybei narei, apskritai neatmetama galimybė ECBS išpirkti iš tokios valstybės kreditorių šios valstybės išleistų vertybinių popierių.

Vis dėlto vyriausybės obligacijų įsigijimas antrinėse rinkose neturi turėti poveikio, lygiaverčio tiesioginiam tokių obligacijų įsigijimui pirminėse rinkose. Be to, tokie pirkimai negali būti pagrįstai taikomi siekiant apeiti tikslą drausti valstybių narių piniginių finansavimą; šiuo tikslu siekiama skatinti valstybes nares laikytis patikimos biudžeto politikos ir išvengti, kad valstybės deficito piniginis finansavimas arba privileijuota valdžios institucijų prieiga prie finansų rinkų lemtų pernelyg didelį valstybių narių įsiskolinimą ar deficitą. Taigi, kai ECB antrinėse rinkose įsigyja vyriausybės obligacijų, jis įsikišdamas privalo suteikti pakankamai garantijų, kad šis įsikišimas būtų suderintas su piniginių finansavimo draudimu.

Šiuo aspektu Teisingumo Teismas pažymi, kad ECBS įsikišimas praktiškai gali turėti poveikį, lygiavertį tiesioginiam vyriausybės obligacijų įsigijimui, jei subjektai, galintys įsigyti tokių obligacijų pirminėje rinkoje, būtų tikri, kad ECBS išpirks šias obligacijas per terminą ir esant sąlygoms, kurios leistų šiems subjektams veikti *de facto* kaip ECBS tarpininkams tiesiogiai įsigyjant šių obligacijų iš atitinkamos valstybės narės valdžios institucijų ir organų.

Iš sprendimo projektų ir gairių, ECB parengtų vykstant procesui, matyti, kad valdančioji taryba yra kompetentinga nuspręsti dėl OMT programoje numatyto įsikišimo antrinėse rinkose apimties, jo pradžios, tęsimo ir sustabdymo. Visų pirma ECB Teisingumo Teisme patikslino, kad ECBS siekia, pirma, laikytis minimalaus termino nuo vertybinių popierių išleidimo pirminėje rinkoje ir jų išpirkimo antrinėse rinkose ir, antra, iš anksto nepaskelbti savo sprendimo atlikti tokius išpirkimus ar numatomų išpirkimų kiekio.

Kadangi šios garantijos leidžia išvengti, kad vyriausybės obligacijų emisijos sąlygos bus pakeistos įsitikinimu, kad šios obligacijos bus išpirktos ECBS po jų emisijos, jos leidžia atmesti galimybę, kad OMT programos įgyvendinimas praktiškai turės tokį patį poveikį kaip ir tiesioginis vyriausybės obligacijų įsigijimas iš valstybių narių valdžios institucijų ir organų.

Teisingumo Teismo teigimu, OMT programos požymiai taip pat paneigia tai, kad ji gali būti laikoma tokia, kad dėl jos valstybės narės netenka paskatos vykdyti patikimą biudžeto politiką, taigi ir tokia, kuria apeinamas tikslas, kurio siekiama valstybių narių piniginių finansavimo draudimu.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

www.curia.europa.eu

Nuotraukas iš sprendimo paskelbimo posėdžio galima rasti „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106